

Till kommunens ledamöter i nämnd
med ansvar för äldreomsorgen

Rapport om villkor för hemtjänsten

Vårdföretagarna är en bransch- och arbetsgivarorganisation för företag och idéburna organisationer som bedriver vård och omsorg på regioners och kommuners uppdrag. Vi företräder en stor del av den privatdrivna äldreomsorgen i Sverige och verkar för att ge våra medlemmar bästa möjliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag – att tillhandahålla en äldreomsorg av hög kvalitet. Vi skriver till dig som ansvarar för äldreomsorgen i din kommun för att uppmärksamma dig på en kartläggning som vi gjort av villkoren i hemtjänsten.

Under våren 2023 lät Vårdföretagarna PWC analysera ersättningens utveckling i hemtjänsten och underskotten i kommunernas egen regi i ett urval av kommuner med stora köp av privatdriven hemtjänst. Vårdföretagarnas kartläggning visar att endast 3 av 22 kommuner explicit använder omsorgsprisindex (OPI) för att räkna upp ersättningsnivåerna i hemtjänsten. OPI är framtaget av Vårdföretagarna, SKR och Sobona för att se till att ersättningarna är långsiktigt hållbara och utvecklas i takt med kostnaderna. Undersökningen visar att medan OPI ökade med 14,5 procent under åren 2018–2023, var den genomsnittliga ökningen av ersättningen i de undersökta kommunerna 11,7 procent, en skillnad på nästan tre procentenheter. Variationen mellan kommunerna var stor. Under 2023 var den högsta ökningen av ersättningen 10,57 procent och den lägsta 0 procent. Under hela den undersökta perioden varierade ökningen mellan 6 och 19 procent. Samtidigt ökade kraven på utförarna i flera kommuner.

Analysen visar vidare att i 15 av 19 kommuner med hemtjänst i egen regi gick den egna regin med underskott under en stor del av åren 2018–2023. I 13 av kommunerna gick den egna regin med underskott samtliga år. Underskotten är i flera fall betydande. Under 2022 gick exempelvis fem av kommunerna med underskott som uppgick till mellan 13 och 40 procent av budgeten. Ingen av kommunerna kompenserar de privata aktörerna när den kommunala hemtjänsten går med underskott. Detta är en tydlig indikation att den kommunalt utförda hemtjänsten i många kommuner i praktiken fått en högre ersättning än den privatdrivna, i motsats till lagstiftarens intentioner om likvärdiga villkor enligt lagen om valfrihet.

Att kommuner sätter nivån på ersättningarna till den privatdrivna äldreomsorgen utifrån faktiska kostnader i egen regi och höjer ersättningen i takt med kostnadsutvecklingen är avgörande förutsättningar för en hållbar privatdriven äldreomsorg av hög kvalitet med goda arbetsförhållanden. När ersättningen i stället bestäms från år till år genom politiska beslut uppstår osäkerhet kring verksamhetens förutsättningar. Sådan ryckighet försämrar möjligheten till planering och långsiktighet, vilket i sin tur ökar risken med investeringar i privatdriven äldreomsorg.

Likvärdiga villkor handlar ytterst om att alla äldre ska kunna få vård och omsorg av högsta möjliga kvalitet, oavsett vilken utförare de har. Det är också nödvändigt för att säkerställa den kvalitetskonkurrens som Lagen om valfrihet är tänkt att åstadkomma – där utförare konkurrerar med kvalitet i stället för låga priser. Vårdföretagarna vill med anledning av detta uppmana samtliga kommuner att:

- Basera ersättningen till de privata utförarna på kostnaderna i den egna regin.

- Kompensera privata utförare i kommunen om den egna regin uppvisar ett underskott som inte behöver hanteras inom verksamheten.
- Knyta ersättningsutvecklingen i hemtjänsten till OPI.

När ovanstående principer efterlevs värnas såväl äldreomsorgens kvalitet som förutsättningarna för äldres valfrihet. Ni är välkomna att höra av er om ni har frågor om rapporten (som bifogas här).

Med vänlig hälsning

Antje Dederling, Förbundsdirektör

Björn Arnek, Branschekonom

Anna Bergendal, Näringspolitisk expert

Kontakt:

anna.bergendal@vardforetagarna.se

telefon: 072-550 42 80